

С. М. Горлов,
докторант, МАУП

СУЧАСНИЙ МЕХАНІЗМ ВИЗНАЧЕННЯ ОБСЯГУ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА ТА ГРОШОВОГО ОБІГУ В ДЕРЖАВІ

Розглядається механізм взаємодії обсягу національного виробництва та грошового обігу в державі. Досліджується вплив складових рівняння макроекономічної рівноваги на економічну ситуацію в державі. Наводиться аналіз економічної ситуації в Україні на основі сучасних економічних підходів.

The article is devoted to the research of interaction mechanism of the volume of domestic production and money circulation in the state. It is considered the influence of the macroeconomic balance equation components on the economic situation in the country. It is made an analysis of the economic situation in Ukraine on the basis of modern economic approaches.

Ключові слова: кейнсіанська теорія, монетарна теорія, обсяг національного виробництва, грошовий обіг, сучасна економічна теорія.

Key words: Keynesian theory, monetary theory, the volume of domestic production, cash flow, modern economic theory.

Сучасна макроекономічна теорія побудована на відношенні обсягу національного виробництва, який визначається за сукупними витратами або за сукупними доходами, і грошового обігу, який забезпечує одночасно і витрати, і доходи в економіці. Тому в даній праці і будуть розглянуті питання рівноваги обсягу національного виробництва та грошового обігу в економіці держави.

Нобелівський лауреат у галузі економіки Геррі Беккер визначив предмет економічної науки як "рідкість і вибір, які характеризують будь-які ресурси, в якій би формі не протікав їх розподіл — в рамках політичного процесу (включаючи рішення про те, які галузі обкладати податком, як швидко розширювати пропозицію грошей і чи потрібно вступати у війну), через сім'ю (включаючи вибір дружини і планування розмірів сім'ї, визначення частоти відвідування церкви і розподіл часу між сном і неспанням) або при організації наукових досліджень (включаючи розподіл вченими свого часу і розумових зусиль між різними науковими проблемами) і так далі до безкінечності" [1]. За Беккером, життя людини і суспільства і є предметом економічної науки.

Існує думка, що економіка, яка ґрунтується на знаннях і яка розвивалася протягом останніх 20—25 років, пішла в минуле. З такими словами звернулися до читачів журналу "Top-Manager" К'єлл Нордстрем і Йонас Рідденстрале (Нордстрем, Рідденстрале, 2007). Далі вони пишуть: "Сьогодні ми знаємо, що різноманітність і варіативність, а не стандартизація, — це саме те, що лежить в основі креативності. Стандартизація повинна поступитися місцем варіативності. Це джін, який вирвався з пляшки" [2]. Можна погодитися з відомим фак-

том, що кожна конкретна економічна ситуація потребує застосування конкретних, тільки для неї визначених, економічних рішень, але не можна погодитися із несприйняттям економічних знань минулого. На думку автора, варіативність — це і є конкретний комплексний підхід до вирішення конкретної економічної проблеми і, чи це відбудеться з використанням вдосконалених теорій минулого, чи застосуванням минулих, давно забутих, економічних концепцій, для досягнення поставленої мети значення не має.

Економіст Шумаков А. зазначав, що: "І західну економічну науку я не прийняв, оскільки не побачив в ній наукового обґрунтування капіталістичного устрою суспільства. Не було найголовнішого — знання життя, її організації та шляхи розвитку людини і суспільства. Відомо, що стихія до добра не доведе ... Західна наука нічим не відрізняється від нашої — економісти скрізь думають про одне — як пристосуватися під владу. І виходить, що вчені, замість того, щоб йти попереду, лише констатують те, що є, і розробляють рекомендації для існуючої влади" [3]. Дана думка не є винятком, оскільки в більшості високорозвинених країн світу відомі економісти розробляють рекомендації для і в інтересах великого (корпоративного) бізнесу, який фактично і є при владі і інтереси якого далеко не завжди відповідають суспільним інтересам. Проблема відношення власного і суспільного інтересів є вічною проблемою для людини і суспільства.

Світові кризи — це явища, породжені людьми або у власних інтересах, або за відсутності необхідних знань. У кожній державі існують окремо або в сукупності проблеми у виробництві деяких товарів та послуг,

внутрішні фінансові проблеми, економічні та фінансові проблеми у відношеннях між країнами і т. п. Світова криза 2008 року "це не лише фінансова криза, а фінансова, валютна, кредитно банківська і в цілому світова економічна криза, бо нею охоплено всі материки включно з Антарктидою (зменшено фінансування експедицій)" [4].

На думку автора, світова криза 2008 року окреслила проблему відношення грошей і виробництва. Виробництво — це одна з основних складових кейнсіанської економічної теорії. Гроші або їх пропозиція — це основна складова монетарної теорії. Кейнс також розглядав теорію грошей і вважав, що "швидкість обігу грошей у русі доходів розглядається як змінна величина, що змінюється сукупно із змінами доходів, норми відсотка та інших параметрів економіки" [5]. Монетаристи віддавали перевагу такій складовій теорії грошей, як грошова маса, і вважали, що "грошова маса, яка перебуває в обігу, відіграє визначальну роль у стабілізації та розвитку ринкової економіки" [5].

Оскільки реальний обсяг виробництва визначається за сукупними витратами і сукупними доходами, то відношення останніх до грошей і є однією з основних проблем в макроекономіці, яка потребує вирішення.

Згідно кейнсіанської економічної теорії ринкова вартість річного виробництва товарів і послуг вимірюється за сумою всіх доходів (сукупних) і за сумою всіх витрат (сукупних) в економіці [6]:

$$Y = Y_c + Y_g + Y_e + N + A = R = C + I_g + G + X_n = \text{ВНП},$$

Y — сукупні доходи в економіці;

Y_c — доходи домогосподарств;

Y_g — доходи бізнесу;

Y_e — доходи державного сектора економіки;

N — непрямі податки на бізнес;

A — амортизаційні відрахування на відновлення капіталу в економіці;

R — сукупні витрати в економіці держави;

C — витрати на споживання домогосподарств;

I_g — валові приватні внутрішні інвестиції;

G — державні закупівлі товарів та послуг;

X_n — чистий експорт, або різниця між експортом і імпортом продукції;

ВНП — валовий національний продукт.

В основі монетарної теорії, або кількісної теорії грошей, лежить рівняння, яке було сформульовано Ірвінгом Фішером [7]: $M \cdot V = P \cdot Q$,

де M — кількість грошей в обігу;

V — швидкість обігу грошей;

P — рівень цін в економіці;

Q — обсяг виробництва товарів та послуг.

Досягнення кейнсіанської теорії в тому, що вона розробила механізм розрахунку обсягу національного виробництва через сукупні витрати і доходи в економіці та визначила складові агрегати останніх. Але невирішеною проблемою залишилося питання забезпечення реального обсягу виробництва необхідною (розрахунковою) грошовою масою, що впливає на попит, рівень цін і зайнятості.

Монетаристи вважають, що пропозиція грошей в економіці є головним критерієм її розвитку. Відомий економіст Мілтон Фрідман, засновник монетаризму, виступає за законодавче встановлення монетарного

правила, згідно з яким грошова пропозиція розширюється щороку в тому ж темпі, що і щорічний темп потенційного росту реального ВНП, тобто грошова пропозиція повинна стійко зростати на 3—5% на рік [6]. Але залишилося проблемним питання: як ув'язати пропозицію грошей з виробництвом, споживанням і заощадженнями?

Сучасні економічні теорії грошей (монетарна теорія, функціональна теорія, державна теорія грошей [5]) є лише і тільки теоріями грошей, а не сукупністю національного виробництва і грошей. Основна проблема економічних теорій в тому, що кожна із них вирішує свою конкретну економічну проблему, але не в єдиному цілісному механізмові економіки, а в якійсь її частині. Тобто, зміна одного із економічних агрегатів не враховує змін в економічному цілому: Кейнс розглядає проблеми попиту, пропозиції та їх складових споживання, збереження, інвестицій, але без взаємозв'язку з кількістю грошей в обігу та швидкості їх обігу; монетаристи ґрунтовно досліджують грошову пропозицію та грошовий обіг, але без достатнього дослідження їх впливу на складові кейнсіанського рівняння. Вирішення окремо виробничих і окремо монетарних проблем в економіці і є проблемою для останньої. Лише в сукупності і єдності економічні теорії можуть бути ефективними і дієздатними.

Розглянемо теорію рівноваги сукупного попиту та сукупної пропозиції товарів та послуг. У своїх моделях кейнсіанці припускають, що рівень цін в економіці є постійним і крива сукупної пропозиції являє собою пряму горизонтальну лінію у відповідному діапазоні цін, але як тільки в економіці досягається рівень повної зайнятості, крива сукупної пропозиції стає вертикальною лінією, що піднімається вгору від горизонтальної кривої сукупної пропозиції. Зазначимо також, що потенційний, або максимальний, обсяг виробництва кейнсіанці розглядають як виняток. На їх думку, реальний обсяг виробництва завжди менший обсягу виробництва при повній зайнятості.

Економічні теорії, які ґрунтуються на рівновазі сукупних попиту та пропозиції, мають сенс за умови рівності виробленого (ВНП_Y) і спожитого (ВНП_R) валового національного продукту: $\text{ВНП}_Y = \text{ВНП}_R = Y = R$. В економіці доволі часто $\text{ВНП}_Y \neq \text{ВНП}_R$, причому в більшості випадків реальний обсяг виробництва (сукупна пропозиція) перевищує реальні можливості споживання (попиту), тому $\text{ВНП}_Y > \text{ВНП}_R$ і $Y > R$, на суму збережень ΔS . Тобто виникають $\text{ВНП}_Y = \text{ВНП}_R + \Delta S = Y = R + \Delta S$

Розвиток суспільства потребує і розвитку економічної теорії. Сьогоднішні економічні проблеми держави необхідно вирішувати на основі сучасних економічних підходів, які є теоретично обґрунтованими і створені на основі вдосконалення та поєднання кейнсіанської економічної теорії (Джон Мейнард Кейнс) і монетарної економічної теорії (Ірвінг Фішер). Нові підходи в економіці засновані на математичних методах визначення обсягу національного виробництва та його складових у взаємодії з кількістю грошей в обігу з урахуванням швидкості обігу грошової одиниці.

У моделі ринкової економіки, де взаємодіють домогосподарства, бізнес і держава одним із основних аспектів є співвідношення обсягу національного вироб-

ництва та кількості грошей в обігу, і саме це співвідношення визначає та забезпечує рівень виробництва, зайнятості і цін в економіці. Важливим елементом у вирішенні даної проблеми є використання статистичного обліку основного показника національного виробництва — валового національного продукту (ВНП) — та обліку кількості грошей, що обслуговують економіку, а також механізм взаємодії та впливу пропозиції грошей на рівень виробництва, зайнятості і цін.

Досліджуючи дану проблему, автором статті було сформульовано ряд математичних рівнянь економічної рівноваги обсягу національного виробництва і грошового обігу. Перша спроба поєднання кейнсіанських і монетарних підходів в макроекономіці була зроблена в авторській монографії "Кризисы. Выход: кадры, управление, экономика" (Кировоград, "ПОЛИМЕД-Сервис", 2000) [8], в якій було сформульовано наступне рівняння економічної рівноваги:

$$Y = C + I_g + G + X_n + S = P \times Q_s = \text{ВНП} = P \times Q_d = M \times V.$$

У рівнянні сукупні доходи Y дорівнюють сумі сукупних витрат $(C + I_g + G + X_n)$ та не використаних на споживання коштів за період розгляду в сумі S , а також дорівнюють сукупним пропозиції та попиту, ВНП і кількості грошей в обігу M з урахуванням їх швидкості обігу V . Зазначимо, що оскільки реальний обсяг виробництва спожитий не повністю (фактор S), то $P \times Q_s > P \times Q_d$ (пропозиція більше попиту) і вірним буде рівняння:

$$Y = C + I_g + G + X_n + S = P \times Q_s = \text{ВНП} = P \times Q_d + S = M \times V.$$

У результаті математичних перетворень отримуємо наступні результати:

1) якщо $Q_d > Q_s$ (сукупний попит більший за сукупну пропозицію),

$$\text{тоді } P \times Q_d = (P + \Delta P) \times Q_s = M \times V.$$

З останнього слідує, що

$$P = \frac{M \times V}{Q_d} = \frac{M \times V - \Delta P \times Q_s}{Q_s}.$$

Дане рівняння говорить про те, що при $Q_d > Q_s$ для збереження рівня цін P необхідно зменшити грошову масу з урахуванням швидкості обігу грошової одиниці на величину $\Delta P \times Q_s$ (множення очікуваного зростання рівня цін на величину сукупної пропозиції);

2) якщо $Q_d < Q_s$ (сукупний попит менше сукупної пропозиції),

$$\text{тоді } P \times Q_d = (P - \Delta P) \times Q_s = M \times V;$$

або

$$P = \frac{M \times V}{Q_d} = \frac{M \times V + \Delta P \times Q_s}{Q_s}.$$

Із останнього рівняння випливає, що при $Q_d < Q_s$ для збереження рівня цін P необхідно збільшити грошову масу з урахування швидкості обігу грошової одиниці на величину $\Delta P \times Q_s$;

3) якщо $Q_d = Q_s$ (сукупний попит дорівнює сукупній пропозиції), тоді $P \times Q_s = P \times Q_d = M \times V$ і рівень цін не змінюється.

У 2002 році у співавторстві з Горловою М.С. і Горловою Н.Г. в роботі "Новая экономика" [9] були продовжені економічні дослідження, результатом яких стало формулювання наступних економічних рівнянь.

1. Рівняння "сукупний дохід — сукупні витрати" має

наступний вигляд:

$$R + S = C + I_g + I_c + G + X_e - X_i + S = Y_c + Y_g + Y_G + N + A = Y,$$

або
 $R = C + I_g + I_c + G + X_e - X_i = Y_c + Y_g + Y_G + N + A - S = Y - S,$
де I_c — валові державні внутрішні інвестиції;
 X_e — експорт товарів і послуг (продаж за кордон);
 X_i — імпорт товарів і послуг (закупівля за кордоном).

У даному рівнянні із державних закупівель виділено валові державні внутрішні інвестиції. Збереження S — це сума коштів, які у звітному періоді не були використані на придбання товарів та послуг.

2. Основне економічне рівняння рівноваги має вигляд:

$$R + S = C + I_g + I_c + G + X_e - X_i + S = Y_c + Y_g + Y_G + N + A = Y = PQ = M \cdot V = \text{ВНП}.$$

Рівняння дозволяє зробити висновки, що доходи національної економіки дорівнюють обсягу національного виробництва у грошовому виразі PQ , дорівнюють грошовій масі M , яка знаходиться в обігу з урахуванням швидкості обігу грошової одиниці V , дорівнюють валовому національному продукту ВНП і дорівнюють сумі сукупних витрат R та збережень S в економіці.

Зазначимо, що ВНП може споживатися не повністю і тоді збереження S у формулі зі знаком "+". Але виникають і ситуації, коли споживання перевищує виробництво ВНП за звітний період, тобто споживається частина раніше виробленого, але не спожитого ВНП минулих років, тоді збереження S або зменшуються на суму спожитих товарів і послуг минулих років, якщо ріст збережень перевищує суму останніх, або у формулі зі знаком "-", якщо ріст збережень звітного періоду менший за суму спожитих товарів і послуг, вироблених в минулому періоді.

3. Рівняння рівноваги сукупного попиту і сукупної пропозиції має такий вигляд:

$$R + S = C + I_g + I_c + G + X_e - X_i + S = PQ_s = Y_c + Y_g + Y_G + N + A = Y = PQ_d = M \cdot V = \text{ВНП}.$$

Сукупна пропозиція визначається по формулі:

$$PQ_s = R + S = C + I_g + I_c + G + X_e - X_i + S = \text{ВНП}.$$

Сукупний попит дорівнює:

$$PQ_d = Y_c + Y_g + Y_G + N + A = Y = M \cdot V = \text{ВНП}.$$

Звернемо увагу на те, що у формулі не враховано фактора $P \times Q_s > P \times Q_d$ (пропозиція більше попиту), що було зроблено у пізніших працях автора.

В авторських працях [10] 2008—2010 рр. (див. сайт в Інтернеті "gorlov.inf.ua") були продовжені дослідження щодо уточнення економічних рівнянь залежності обсягу національного виробництва (складових його агрегатів) і грошового обігу (кількості грошової маси і швидкості обігу грошової одиниці). Рівняння економічної рівноваги набуло наступного вигляду:

$$R + \Delta S \cdot V = C + I_g + I_c + G + X_e - X_i + \Delta S \cdot V = Y_c + Y_g + Y_G + N + V + A \cdot V = Y = M_A \cdot V + \Delta S \cdot V = \text{ВНП}_R + \text{ВНП}_S,$$

де M_A — активна грошова маса, яка знаходиться в грошовому обігу і обслуговує процес "доходи — витрати" в економіці у звітному періоді ($R = M_A \cdot V$);

ВНП_R — спожитий валовий національний продукт за звітний період, $\text{ВНП}_R = R = C + I_g + I_c + G + X_e - X_i$;

ВНП_S — валовий національний продукт не спожитий у звітному періоді, $\text{ВНП}_S = \Delta S \cdot V$.

Рівняння макроекономічної рівноваги враховує складові кейнсіанської і монетарної теорій. Зміна агрегатів кейнсіанського рівняння, яке визначає реальний обсяг виробництва, призводить до змін і складових рівняння кількісної теорії грошей, яке визначає кількість грошової маси в обігу. Це дозволяє математичними методами прорахувати ситуацію і впливати на економічні процеси в державі.

Прокоментуємо суть складових рівняння економічної рівноваги. Під агрегатом ΔS необхідно розуміти суму збільшення збережень (їх ріст) протягом року або періоду, який розглядається. Оскільки збереження є кошти вилучені з грошового обігу, то виникає необхідність ввести поняття активної грошової маси M_A , яка і обслуговує економічний процес "доходи — витрати". Валовий національний продукт може бути виробленим або спожитим. Вироблений ВВП визначається як сума спожитого і не спожитого (на суму ΔS) валового національного продукту: $VNP_V = VNP_R + VNP_S$. Під сукупними витратами R , які дорівнюють спожитому ВВП, необхідно розуміти витрати на спожиті товари та послуги; під сукупними доходами Y — вироблений ВВП, або витрати на сукупне виробництво товарів та послуг. Пропозиція грошей в економіці дорівнює сумі активної грошової маси та збережень: $M = M_A + \Delta S + S_M$, де ΔS — ріст збережень у звітному періоді; S_M — збереження ("мертві" кошти) на початок звітного періоду.

У даному рівнянні економічної рівноваги збереження непрямі податки і амортизаційні відрахування на відновлення капіталу в економіці тісно пов'язані зі швидкістю обігу грошової одиниці. Розглянемо більш детально цей аспект.

1. $R+S \cdot V$. Кожне вилучення або вливання в економіку грошових коштів (ΔS) призводить відповідно до зменшення або збільшення сукупних витрат на суму $\Delta R = \Delta S \cdot V$. Тому $R + \Delta S \cdot V = Y$. Необхідно зазначити, що швидкість обігу грошей в економіці V може приймати такі значення: $V < 1, V = 1, V > 1$.

Якщо $V < 1$, тоді $\Delta S \cdot V < \Delta S$ і $R + \Delta S \cdot V < R + \Delta S$.

Якщо $V = 1$, тоді $\Delta S \cdot V = \Delta S$ і $R + \Delta S \cdot V = R + \Delta S$.

Якщо $V > 1$, тоді $\Delta S \cdot V > \Delta S$ і $R + \Delta S \cdot V > R + \Delta S$.

2. $N \cdot V$. Якщо прийняти, що податки повністю використовуються в економіці на державні закупівлі (N_G), тоді можна записати: $N = N_G$.

Врахувавши, що $G = M_G \cdot V$, будемо мати наступне відношення: $N \cdot V = G_N$, або $N = M_N \cdot V$, де M_G — грошова маса для обслуговування державних закупівель товарів та послуг;

G_N — державні закупівлі, які зроблено за рахунок непрямих податків;

M_N — грошова маса по обслуговуванню непрямих податків.

Якщо податкові надходження використовуються в економічному обігу неповністю, а накопичуються урядом з якоюсь метою (наприклад, з метою зменшення грошових коштів в обігу), тоді рівняння економічної рівноваги матиме такий вигляд:

$$R + \Delta S \cdot V + S_N \cdot V = C + I_g + I_g + G + X_E - X_i + \Delta S \cdot V + S_N \cdot V = Y_C + Y_g + Y_g + N \cdot V + A \cdot V = Y = M_A \cdot V + \Delta S \cdot V + S_N \cdot V,$$

де S_N — сума невикористаних в економіці податків.

Непрямі податки з урахуванням кількості оборотів грошової одиниці за період, який розглядається, будуть дорівнювати:

$$N \cdot V = M_{AN} \cdot V + S_N \cdot V,$$

де M_{AN} — активна грошова маса, обслуговуюча податки.

3. $A \cdot V$. В економіці держави одні суб'єкти господарювання повністю використовують амортизаційні відрахування протягом року, зовсім інші — накопичують їх. Тому в економіці завжди є невикористані амортизаційні відрахування, які, при відповідному обліку амортизації, виключають із грошового обігу суму грошей, яка дорівнює невикористаній за звітний період амортизації. Якщо суму невикористаної амортизації позначити SA (амортизаційні збереження), тоді рівняння економічної рівноваги буде мати такий вигляд:

$$R + \Delta S \cdot V + S_A \cdot V = C + I_g + I_g + G + X_E - X_i + \Delta S \cdot V + S_A \cdot V = Y_C + Y_g + Y_g + N \cdot V + A \cdot V = Y = M_A \cdot V + \Delta S \cdot V + S_A \cdot V.$$

Амортизаційні відрахування з урахуванням кількості оборотів грошової одиниці за звітний період будуть дорівнювати:

$$A \cdot V = M_{AA} \cdot V + S_A \cdot V,$$

де M_{AA} — активна грошова маса, яка обслуговує амортизаційні відрахування в економіці.

Необхідно підкреслити, що якщо у рівнянні економічної рівноваги використовуються показники S_N і S_A , то при обліку вони виключаються із сукупної суми збережень ΔS . Сукупні збереження ΔS можна визначити за формулою: $\Delta S = S_N + S_A + \Delta S_E$, де ΔS_E — інші збереження (ріст збережень за період розгляду) в економіці.

Інші збереження дорівнюють:

$$S_E = \Delta Y_C + \Delta Y_g + \Delta Y_g = \Delta S_C + \Delta S_g + \Delta S_g,$$

де $\Delta Y_C, \Delta Y_g, \Delta Y_g$ — відповідно ріст доходів домогосподарств, бізнесу та держави, які не використовуються у звітному періоді в грошовому обігу (активному) в економіці, або відповідно ріст збережень $\Delta S_C, \Delta S_g, \Delta S_g$.

Тоді сукупні збереження в економіці за період розгляду дорівнюють:

$$\Delta S = S_N + S_A + \Delta S_C + \Delta S_g + \Delta S_g.$$

Відмітимо, що вірним буде і рівняння $Y_C + Y_g + Y_g + N + A = Y$, якщо $N = M_{AN} \cdot V + S_N \cdot V$ і $A = M_{AA} \cdot V + S_A \cdot V$, але для економічного аналізу ВВП та його складових агрегатів по відношенню до грошового обігу необхідно використовувати вираз:

$$Y_C + Y_g + Y_g + N \cdot V + A \cdot V = Y = Y_C + Y_g + Y_g + M_{AN} \cdot V + S_N \cdot V + M_{AA} \cdot V + S_A \cdot V = Y,$$

де $N \cdot V = M_{AN} \cdot V + S_N \cdot V$;

$$A \cdot V = M_{AA} \cdot V + S_A \cdot V.$$

Розглянемо сукупні попит і пропозицію в аспекті рівняння економічної рівноваги з урахуванням того, що $P \times Q_S > P \times Q_D$, тобто споживається менше товарів і послуг, ніж їх виробництво. Сукупна пропозиція (виробництво) визначається за формулою:

$$PQ_S = R + S \cdot V = C + I_g + I_g + G + X_E - X_i + S \cdot V = Y = VNP_R + VNP_S = (M_A + S) \cdot V.$$

Сукупний попит (споживання) дорівнює:

$$PQ_D = R = Y_C + Y_g + Y_g + N \cdot V + A \cdot V \cdot S \cdot V = Y - S \cdot V = M_A \cdot V = VNP_R.$$

Отже, $P \times Q_S = P \times Q_D + S \cdot V$.

Розглянемо вплив на рівняння економічної рівноваги збільшення грошової маси в економіці за рахунок грошової емісії (вливання в економіку державою додаткових грошових коштів).

У спрощеному вигляді рівняння рівноваги обсягу національного виробництва і грошового обігу має такий вигляд:

$$R + \Delta S \cdot V = Y = M_A \cdot V + \Delta S \cdot V = \text{ВНП}.$$

Якщо в економіку вливається (за рахунок емісії) грошова маса, яка дорівнює $\Delta M = \Delta M_1 + \Delta M_2$, тоді отримаємо наступне рівняння економічної рівноваги:

$$R + \Delta M_1 \cdot V + (\Delta S + \Delta M_2) \cdot V = Y + \Delta M_1 \cdot V + \Delta M_2 \cdot V = M_A \cdot V + \Delta M_1 \cdot V + (\Delta S + \Delta M_2) \cdot V = \text{ВНП} + \Delta M_1 \cdot V + \Delta M_2 \cdot V,$$

де ΔM_1 — грошова маса, яка використовується на сукупні витрати R ;

ΔM_2 — грошова маса, яка осідає у вигляді збережень, або "мертвих", коштів.

Це говорить про те, що одна частина емісійних коштів, які вливаються в економіку, направляється на збільшення сукупних витрат в сумі $\Delta M_1 \cdot V$, а інша в сумі ΔM_2 — на збереження; сукупні доходи і валовий національний продукт збільшуються на $\Delta M_1 \cdot V + \Delta M_2 \cdot V$. Але грошова маса ΔM_2 , яка є збереженнями за рахунок емісійних коштів, штучно збільшує ВНП на суму $\Delta M_2 \cdot V$. Якщо зароблені економікою кошти направляються на збереження ΔS і за рахунок них не споживається частина валового національного продукту ВНПС, то збереження ΔM_2 — це незароблені економікою кошти, а штучно створені і відповідно штучно збільшують сукупні доходи і ВНП в економіці. Тобто можна записати:

$$R + \Delta S \cdot V + \Delta M_2 \cdot V = Y + \Delta M_2 \cdot V = M_A \cdot V + \Delta S \cdot V + \Delta M_2 \cdot V = \text{ВНП}_R + \text{ВНП}_S + \text{ВНП}_{EM},$$

де ВНП_{EM} — сума штучного збільшення валового національного продукту за рахунок емісійних грошових коштів.

З метою ефективного використання емісійних грошових коштів необхідно, щоб $\Delta M_2 = \min$ або $\Delta M_2 \rightarrow 0$.

Запропоноване рівняння економічної рівноваги обсягу національного виробництва та грошового обігу, з однієї сторони, враховує вироблений ВНП_Y, який відповідає сукупним доходам, спожитий ВНП_R, який відповідає сукупним витратам, і неспожитий ВНП_S, рівний невикористаним доходам, які ми називаємо збереженнями; з іншої сторони, це рівняння враховує пропозицію грошей в економіці, яка дорівнює сумі активній грошовій масі, росту збережень за звітний період та збережень минулих років (попередніх періодів), тобто $M = M_A + \Delta S + S_M$. У загальному вигляді рівняння економічної рівноваги обсягу національного виробництва та грошового обігу матиме вигляд:

$$\text{ВНП}_Y = \text{ВНП}_R + \text{ВНП}_S = Y = R + \Delta S \cdot V = (M_A + \Delta S) \cdot V.$$

Для вирішення більшості економічних проблем в державі необхідно створити систему статистичного обліку, яка дозволила б застосувати сучасні теоретичні підходи у вирішенні практичних задач в економіці.

ВИСНОВКИ

1. Проблеми в сучасній економіці існують через відірваність економічних теорій від теорії економічної цілісності. Кожна економічна теорія вирішує конкретну проблему не в єдиному цілісному механізмові економіки, а в якійсь її частині, не приділяючи уваги впливу змін на інші складові економіки. Сучасна економічна концепція створена не на порожньому місці, а в вдосконаленням і поєднанням з допомогою математич-

них методів кейнсіанської і монетарної економічних теорій.

2. Кейнсіанська теорія щодо визначення обсягу національного виробництва за витратами і доходами в економіці не приділяє достатньої уваги їх взаємозалежності із кількістю грошей в обігу та швидкості обороту грошових коштів

3. Монетарна теорія ґрунтовно досліджує грошову пропозицію та грошовий обіг, але не приділяє достатньої уваги взаємозалежності їх від обсягу національного виробництва.

4. Автором зроблено спробу об'єднати кейнсіанський та монетарний підходи в економіці в сучасну економічну теорію рівноваги обсягу національного виробництва і грошового обігу. Запропоновано наступне рівняння (зведене):

$$R + \Delta S \cdot V = C + I_g + I_G + G + X_E - X_i + \Delta S \cdot V = Y_c + Y_g + Y_G + N \cdot V + A \cdot V = Y = M_A \cdot V + \Delta S \cdot V = \text{ВНП}_R + \text{ВНП}_S.$$

Запропоновано нові математичні формули для визначення сукупної пропозиції (PQ_S) і сукупного попиту (PQ_D):

$$\begin{aligned} P \times Q_S &= P \times Q_D + S \cdot V; \\ PQ_S &= R + S \cdot V = C + I_g + I_G + G + X_E - X_i + S \cdot V = Y = \text{ВНП}_R + \text{ВНП}_S = (M_A + S) \cdot V; \\ PQ_D &= R = Y_c + Y_g + Y_G + N \cdot V + A \cdot V - S \cdot V = Y - S \cdot V = M_A \cdot V = \text{ВНП}_R. \end{aligned}$$

Пропозиція грошей в економіці в запропонованій теорії визначається за формулою: $M = M_A + \Delta S + S_M$.

5. Основним завданням державного управління є досягнення високого рівня життя в суспільстві. Цього можна досягти при ефективному управлінні економічними процесами в державі професіоналами. Без знань сучасних теоретичних підходів у економіці неможливо ефективно управляти державою.

Література:

1. Беккер Г. Экономический анализ и человеческое поведение. — М.: THESIS, 1993. — Вып. 1. — Т. 1. — С. 32—33.
2. Клейнер Г.Б. Системная парадигма в экономических исследованиях: новый подход. Веб-страница: <http://www.kleiner.ru/>
3. Шумаков А. А выхода не будет. Веб-страница: <http://efaculty.kiev.ua/research/23/>
4. Оганян Г. Світова фінансова криза і Україна. Веб-сторінка МАУП: <http://www.personal.in.ua/>
5. Теория денег. Веб-страница: <http://ru.wikipedia.org/wiki/>
6. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс: принципы, проблемы и политика. Пер. с англ. 2-го изд. — К.: Хагар-Демос, 1993. — 785 с.
7. Макроэкономика. Веб-страница: <http://ru.wikipedia.org/wiki/>
8. Горлов-Марченко С.Н. Кризисы. Выход: кадры, управление, экономикс. — Кировоград: ПОЛИМЕД-Сервис, 2000. — 370 с.
9. Горлов-Марченко С.Н, Горлова-Валовик М.С., Горлова-Валовик Н.Г. Новая экономикс. Личная страница Сергея Горлова: gorlov.inf.ua
10. Авторські праці по макроекономіці на "Личная страница Сергея Горлова": gorlov.inf.ua".

Стаття надійшла до редакції 07.02.2011 р.